PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

1.10.2024

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö talousvaliokunta 17.09.2024
U 38/2024 vp

LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄSTÄ EDUSKUNNALLE MALLIOIKEUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN NEUVOTTELEMISESTA

Talousvaliokunta on pyytänyt Patentti- ja rekisterihallitukselta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle mallioikeutta koskevan yleissopimuksen neuvottelemisesta. Patentti- ja rekisterihallitus lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Mallioikeutta koskevaa yleissopimusta on valmisteltu WIPO:ssa hyvin pitkään jo vuodesta 2010 lähtien. Yleissopimuksen sisältö koskee lähinnä mallihakemuksen muodollista puolta, mutta sisältää myös hieman aineellista oikeutta, kuten artiklan 6 koskien armonaikaa. Sopimuksen tavoitteena on harmonisoida maailmanlaajuisesti mallin hakijaa koskevaa hakemusmenettelyä ja taata hakijalle mahdollisimman samanlaiset menettelylliset perusedellytykset mallioikeuden hakemusprosessissa. Tavoitteena on siten helpottaa ja yksinkertaistaa hakemusmenettelyä ja lisätä oikeusvarmuutta. Patentti- ja rekisterihallitus pitää yleissopimuksen tämänhetkistä sisältöä pääasiassa hyvänä, eikä se tule aiheuttamaan juurikaan muutoksia tulevan mallioikeusdirektiivin viitoittamaan mallioikeusjärjestelmään Suomessa.

Ehdotettu yleissopimus sisältää kuitenkin muutamia Patentti- ja rekisterihallituksen mielestä ongelmallisia kohtia. Artikla 3 sisältää luettelon sellaisista mallihakemuksen elementeistä, joita sopimusosapuolet voivat vaatia sisällytettävän mallioikeushakemukseen. Yleissopimusehdotukseen on ehdotettu artiklan 3.1a ix kohtaan ns. ilmoitusvelvollisuus. Tämä Ilmoitusvelvollisuus antaa sopimuspuolille mahdollisuuden vaatia hakijoita ilmoittamaan mallin sisältämän geenivarojen tai perinnetiedon tai perinteisten kulttuuri-ilmaisujen alkuperän tai lähteen. Tällainen ilmoitusvelvollisuus ei Patentti-ja rekisterihallituksen mielestä kuulu mallioikeuden piiriin. Tällaista menettelyä ei ole mallien osalta tiettävästi käytössä missään maassa, ja tämän vuoksi kyseinen velvollisuus on vaikutuksiltaan epäselvä eikä sitä tulisi sisällyttää yleissopimukseen. Ilmoitusvelvollisuus sotii myös yleissopimuksen tavoitteita vastaan. Yleissopimuksella pyritään harmonisoimaan ja yksinkertaistamaan menettelyitä. Tällainen ilmoitusvelvollisuus monimutkaistaisi ja vaikeuttaisi hakemusprosessia.

Yleissopimukseen on myös ehdotettu 9 quinquies artiklaa, joka koskee julkisia mallitietokantoja. Siinä edellytetään sopimusosapuolia huolehtimaan, että mallit jotka sisältävät perinnetietoa/perinteisiä kulttuuri-ilmaisuja voidaan lisätä julkisiin tietojärjestelmiin vain näiden perinteisen tiedon tai perinteisten kulttuuri-ilmaisujen haltijoiden luvalla. Lisäksi artiklassa edellytetään, että julkisen mallitietokannan ylläpitäjän täytyy tarjota mekanismi vastustaa tällaisten mallien liittämistä tietokantaan. Patentti- ja rekisterihallitus katsoo, että artiklaan sisältyvän velvollisuuden toimeenpano olisi erittäin vaikeaa mallioikeuksien

rekisteröintiprosessin puitteissa, ja että ehdotettu artikla vaikeuttaisi prosessia sekä hakijan että malliviraston osalta.

Yleissopimuksen 6 artiklassa säädetään armonajasta ja ehdotetaan sen pituudeksi 6 tai 12 kuukautta. Sekä Suomessa, että EU:ssa armonaika on 12kk. Mallin pitää olla uusi, kun sitä haetaan. Tähän on kuitenkin kehitetty armonaikasääntö. Armonaika tarkoittaa sitä, että hakija ei menetä oikeutta saada mallisuojaa, vaikka hän on tuonut mallin markkinoille tai muuten sen julkistanut ennen mallisuojan hakemista. Usein tuotteen luonut ei ole välttämättä tietoinen, että siihen voisi saada mallisuojaa. Kun tuote sitten kaupallisesti menestyy, olisi jälkikäteen mahdotonta enää saada suojaa mallille, ellei olisi armonaikasääntöä. Mallin luoja voi siten saada armonaikaa ja hakea suojausta jälkikäteen vuoden sisällä sen ensimmäisestä julkaisusta. Tämän on katsottu olevan tärkeä osa mallioikeutta ja 12 kuukauden pituinen armonaika on Patentti- ja rekisterihallituksen näkemyksen mukaan oikea pituus armonajalle. Olisi oikeusvarmuuden ja harmonisoinnin kannalta tärkeää, että tämä suoja saataisiin kaikissa sopimusosapuolissa saman pituiseksi.

Patentti- ja rekisterihallitus pitää tärkeänä, että mallioikeuden yleissopimus saadaan aikaiseksi.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Olli Teerikangas
Yksikön esimies
029 6939 5235
olli.teerikangas@prh.fi